

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 3

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 796 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-martda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Экологические и альтернативные заполнители для бетона в условиях Узбекистана.....	10
Акрамов Хуснитдин Ахрарович, Тохиров Жалолиддин Очилович, Самадов Хомид Самандарович	
Investitsion marketingni rivojlantirish asosida mintaqa investitsiya jozibadorligini oshirish	16
Ahmedov Alim Babaniyazovich	
O'zbekistonda yashil budjetlashtirish, energiya samaradorligi va issiqxona gazlari emissiyasi.....	22
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Qulliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamanov Alisher	
Development of the Digital Economy as a Trigger of the Economic Growth of the New Uzbekistan.....	28
Luiza Sayfullovna Makhmutkhodjaeva, Umarova Shahnoza Akbarovna	
Oliy o'quv yurtlarida matematik statistikani o'qitishning xususiyatlari.....	34
Shamsiyev Damin Najmiddinovich, Aymatova Farida Xo'razovna	
Turizm tadbirkorlikning o'ziga xos xususiyatlari	37
Mardonova Dilafruz Kosimovna	
Oziq-ovqat xavfsizligi ta'minoti: O'zbekistonda mayonez importini notarif tartibga solish va ichki ishlab chiqarishni rivojlantirish istiqbollari.....	41
Muratova Shohista Nimatullayevna, Nomozov Azizbek Xayrulla o'g'li	
Mamalakatimizga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda qimmatli qog'ozlar bozorining o'rni va roli	46
Akramov Azamat Ramziddinovich	
Mamlakatning iqtisodiy va ekologik rivojlanishida elektromobil sanoatini rivojlantirishning ahamiyati	53
Iminov Mahmudjon Azimjon o'g'li	
Hududiy eksport salohiyatini oshirishning marketing strategiyasi.....	60
Jiyamuratov Rustam Nuridinovich	
Turistik kompaniyalar moliyaviy barqarorligini baholash usullarini takomillashtirish kompaniya moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim mezonini.....	65
Jo'rayev Behzod Nuraliyevich	
Iste'molchilarni xulq-atvori modellari asosida marketing strategiyalarini shakllantirish.....	70
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	75
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarning o'rni.....	80
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Innovatsion menejment va raqamli transformatsiyalarni joriy etishning metodologik asoslari.....	84
Quldoshev Asliddin Tursunovich	
Strategik boshqaruvda xususiy kapital samaradorligini baholash.....	89
Nasriyeva Zebiniso A'zam kizi, Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
Mintaqalarni innovatsion rivojlantirish istiqbollari tashkiliy tuzilmalarini takomillashtirishni boshqarish yo'llari	100
Xodjamuratova Gulbaxar Yuldashevna	
Meva-sabzavot eksporti barqarorligini ta'minlashning ekonometrik tahlili	105
Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna	
Зарубежный опыт активизации экономической активности домохозяйств.....	111
Бердиев Гайрат Ибрагимович, Маликова Севинч Телман кизи, Люсиков Артемий Александрович	
The Impact of Foreign Direct Investment on Economic Growth: A Case Study of Uzbekistan.....	116
Abdulla Ibragimov, Keldiyorov Shakhriyor Ilyos O'g'li	

Mintaqada sanoat ishlab chiqarish rivojlanishining kambag'allikni qisqartirishdagi ahamiyati	121
Abdullayev Habibullo Asadulla o'g'li	
Global iqtisodiyot sharoitida islom moliyasi mezon va tartiblarini joriy etishdagi muammolar va yechimlar	125
Abduvosidova Gulandom Abdurashid qizi	
Amerika Qo'shma Shtatlari tajribasida biznes subyektlarini toifalarga ajratish amaliyotining xususiyatlari	131
Akobirova Nodira Najmiddin qizi	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlanish yo'llari	135
Axmedova Nafisa Amirddin qizi	
Strategic directions of integration of Uzbekistan into the international hospitality industry	140
Bekmurodova Laylo Tursunmamatovna	
Surxondaryo viloyatida parrandachilikni rivojlantirish ko'rsatkichlarini prognozlash va modelashtirish	144
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Mamlakatimizda chorvachilik mahsulotlarini yetishtirishning hozirgi holati va uning tahlili	149
Talipova Dilfuza Nabiyeвна	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	154
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Analysis of the Influence of Macroeconomic Indicators on State Budget Tax Revenue	158
Meyliev O. R., Gofurova K.	
Mahalliy budjet xarajatlarini hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri	166
Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
Influence of Digital Technologies on Economic Growth of the Republic of Uzbekistan	170
Igamberdiyeva Kunduz Ergashevna	
Transmilliy kompaniyalarning tashqi bozorlar uchun marketing strategiyalari va marketing tadqiqotlarini o'tkazish amaliyoti	174
Jo'rayeva Zilola Turobovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari	178
Kamilova Iroda Xusniddinovna	
Korxonalarda inqirozga qarshi moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirish	183
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Tijorat banklari faoliyatida onlayn tizimlarining tutgan o'rni va ularning rivojlanishi	188
Raxmataliyev Muzaffar Eshdavatovich	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik faoliyatining ta'sirini baholashning nazariy asoslari	194
Fayziyeva Dilsuz Bahodirovna	
O'zbekiston Respublikasini "yashil" iqtisodiyotga o'tish samaradorligini oshirish	200
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li	
Andijon viloyatida kambag'allik darajasini qisqarishiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlar	214
Musaeva Ziyoda Allayarovna	
O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligi eksportida marketing muammolari	218
Musyeva Shoirazimovna, Agzamov Avazxon Talgatovich	
Respublikamizda parranda bosh sonining hozirgi holati va uning istiqbollari	223
Akramova Nargiza Axrorovna	
Menejmentda ishbilarmonlik kommunikatsiyalaridan foydalanishda optimal strategiyalarini qo'llash shart-sharoitlari	227
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Shadiyeva Madina Djaloliddin qizi	
Raqamlashtirish sharoitida innovatsion faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari	231
Nazarova Latofat Toirjon qizi	
O'zbekistonda masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirishdagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari	235
Nurmuxammedov Matlab Yunusovich	

Davlat aktivlarini samarali boshqarish hamda nazorat qilishni takomillashtirish.....	240
Mirzayev O., Nazarov G'ayrat Olim o'g'li	
Talabalarning oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	246
O. U. Shomurodov, Z. U. Uroqov, A. T. Ablahatov, A. A. Suyarov, J. S. Urazov	
Methodological Aspects for Branding in Private Schools.....	251
Odilova Sitora Sayfitdin qizi	
Совершенствование процедуры оценки эффективности и результативности расходов государственного сектора.....	256
Олимов Элёр Фазлиддин угли, Искандаров Суннатилло Бахриддин угли	
Logistika xizmatlari samaradorligini oshirishda blokcheyn texnologiyalardan foydalanish	261
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Markaziy Osiyoda energetika bozorini rivojlantirishning kelgusi istiqboli va imkoniyatlari.....	267
Saidov Mash'al Samadovich, Umarova Irodaxon Nuraliyevna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda sug'urta bozorining innovatsion usullaridan foydalanishning konseptual asoslari	275
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Oliy ta'limda boshqaruv strategiyalari va ularni amalga oshirish mexanizmi.....	279
Saidqulova Firuza Farmonovna	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromadlarini soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari	283
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
O'zbekiston Respublikasidagi mavjud suv resurslarining iqtisodiy holati tahlili	288
Shanazarova Gulyora Baxtiyarovna	
Tijorat banklari kredit risklarini kamaytirish yo'llari.....	294
Tulkinova Maftuna Anvarbek qizi	
The use of Intellectual Systems in the Improvement of the Educational Process Management System in Higher Educational Institutions	303
Umarova Dilfuza Rakhmatilla qizi	
Oliy ta'lim tizimida yangi iqtisodiy mexanizmlarni shakllantirish.....	307
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Global iqtisodiy sharoitida moliyaviy hisobotlar auditida muhimliklarni baholashni xalqaro standartlar asosida takomillashtirish	311
Xasanova Nasiba Tolliboy qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni tashkil etish istiqbollari.....	314
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Oliy ta'lim muassasalarida gibril bulut xizmat modelini qo'llash mexanizmini ishlab chiqish	319
Zaripov Bahodir Bobomurod o'g'li	
Роль инвестиций в системе железнодорожного транспорта в Республике Узбекистан	325
Акбарова Лайло Упашевна	
Gidrotexnik inshootlar betonlarini samaradorligini tahlil qilish va oshirish natijalari.....	330
Asqarov B. A., Karimov M. U., Xolmirzayev S.T., Obidjonov J. T.	
Maxsus iqtisodiy zonalar hududiga jalb etilgan investitsiyalar to'g'risida	334
Davlayev G'olib Ashurovich	
Yangi xizmat turi xizmatlar sohasini innovatsion boshqarishning metodologiyasi	337
Djurayeva Dilnoza Davron qizi	
Mintaqalar innovatsion salohiyatini baholashning uslubiy yondashuvlari.....	343
J. A. Ismatullayev, D. X. O'rinov	
Milliy qayta sug'urtalovchilarning xalqaro sug'urta bozoriga kirib borishi va kutilayotgan xavf-xatarlar	348
Jorabayev Jasur Abduraxmanovich	

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida tovarlar auditi natijalarini auditorlik hisobotida aks ettirish tartibi	354
Ibragimov M. M., Ergashev O. F.	
Turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirishning xorijiy tajribalari	358
Karimov Anvar Aktam o'g'li	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	362
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Iqtisodiy xavfsizlikning institutsional tizimini tadqiq etishga uslubiy yondashuvlar.....	367
Mamatov Axmetjon Atajanovich, Allaberganov Zakir Gayibovich	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarini	373
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlari eksport faoliyatini rivojlantirishning xorij tajribasi.....	380
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Korxonalar raqobatbardoshligini oshirish muammolari va dolzarb vazifalari	386
Musyeva Shoiraz Azimovna	
Устойчивый и инклюзивный рост: взаимосвязь экономического прогресса с социальным равенством и экологическим управлением	390
Нодирбек Холбаев	
Mintaqalarni investitsion jozibadorligini taraqqiyot strategiyasiga ta'sirini statistik baholash.....	396
Nuriddinov Zufar Akbarovich	
Финансирование каракулеводства: преодоление финансовых вызовов в пустынных регионах Узбекистана	402
Нуриллаев Жамолиддин Ярашевич	
O'zbekiston investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish.....	408
Oybek Elmuratov	
Intellectual mulkning iqtisodiy mazmuni va tarixiy rivojlanish bosqichlari	411
Maxmudova Nargiza Davlyat qizi	
Implementation and use of Digital Technologies in Logistics Abstract.....	416
Kushakova Mamura, Koshakova Mukhlisa Surat qizi	
Innovatsion iqtisodiyot tushunchasining mazmun mohiyati	421
Abduqaxorov Bekzod O'tkir o'g'li	
Raqamlashtirish iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshligini oshirish omili sifatida.....	426
Mamajonova Durdonahon Mamaruzi qizi	
O'zbekistonda tashqi savdoni notarif usullar orqali tartibga solishning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri.....	431
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Инновационные методы переработки горных отходов для экологической устойчивости в Узбекистане	437
Аскарлов Бахтиер Аскарлович, Собирова Мукаддас Хамидуллаева	
Опыт зарубежных стран по стимулированию производства сельскохозяйственной продукции и перспективы внедрения в Узбекистан.....	442
Холиков Сулаймон Уткир угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda strategik boshqaruv hisobini tashkil qilishning uslubiy jihatlarini.....	447
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishni statistik tahlili.....	452
Sayfullayev Siddik Nosirovich	
Sug'urta tashkilotining innovatsion risklarini baholash.....	457
Sattorov Shoxrux Maxmudjon o'g'li	

Kapital bozori rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari	462
Turdiyeva Uzayda Omirbayevna	
Адаптивный искусственный интеллект в управлении человеческими ресурсами	469
Хайдарова Малика Шокирджановна	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mablag'lardan samarali foydalanishga xizmat qiluvchi zamonaviy va istiqbolga mo'ljallangan huquqiy asoslarning yaratilganligi to'g'risida	478
Xayriddinov Shuxrat Botirovich	
Investitsiya loyihalariga ta'sir qiluvchi risklarni sifat jihatdan baholash usullarining o'ziga xos xususiyatlari	482
Shaislamova Nargiza Kabilovna	
Tijorat banklari tomonidan investitsion loyihalarni kreditlash tartib va ularni takomillashtirish yo'llari	491
Yunusova Ozoda Anvarjon qizi	
Hududlar iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda soliq salohiyatini oshirishning nazariy jihatlarini	498
E. N. Raximov	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi	504
Avazov Ilxom Ravshanovich	
Inson resurslarini boshqarishning innovatsion usullarini joriy etish vositalarini ishlab chiqish	509
Djuraeva Guzal Shavkatovna	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	513
Erkinxojiev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Korporativ qimmatli qog'ozlar asosida korxonalarni moliyalashtirishning ilg'or xorij tajribalari	517
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
The impact of corporate governance on firm performance and financial stability	524
Muhammadyor Yunusov	
Mintaqalarda kamg'allik darajasini pasaytirish va xorij tajribasidan foydalanish yo'llari	537
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash soliq ma'muriyatchiligini samarali tashkil etish yo'llari	541
Mutalova Dilorom Maxamadjanovna, Kenjaboyeva Nigina	
Iqtisodiy savodxonlik hamda tadbirkorlik qobiliyati o'rtasidagi to'g'ri nisbatdagi bog'liqlik munosabatining fundamental asoslari	544
Tuxtayeva Muyassar Shovkat qizi	
Korxonalarning bankrotlik riskini baholashning xalqaro modellari	550
Umarova Hulkar Umidulloyevna	
O'zbekistonda korxona boshqaruvida kadrlar salohiyatidan foydalanish amaliyotini rivojlantirishning xorij tajribasi	555
Do'stova Aziza Qahramonovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqaruv tizimining xususiyatlari	559
Iroda Majidova	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning muhim xususiyatlari	565
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shukurov Tohirjon Izzatullo o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing tadqiqotlarini asosiy yo'nalishlari	569
Tuychiyeva Vasila Faxriddin qizi	
“Зелёная экономика” как фактор повышения экономического роста страны	573
Тураева Адиба Икрамовна	
Oilada sarf-xarajatlar samarasiga erishishning muhimligi	580
Xasanov Rustam Rabimovich	
Aholi farovonlik darajasidagi farqlarni tartiblash yo'nalishlari	583
Xasanov Rustam Rabimovich, Turdiyev Zoxidjon Rustamovich	

Совершенствование оценки стоимости объектов недвижимости в Узбекистане на основе зарубежного опыта.....	588
Хомитов К. З., Халилова Л. Ш.	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligida kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ahamiyati.....	594
Choriyeva Nigina Kaxramonovna	
Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish yo'llari	598
Alimbayeva Sevara Alimbayevna	
Yengil sanoatni rivojlanishida Germaniya tajribasi.....	601
F. Jumaniyazova, G'ulomov Ibroxim Rustam o'g'li	
The efficiency of usage of Islamic finance instruments in security market.....	607
Khasanov Umarbek Begmat ugli	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanishning xorijiy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari.....	613
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini tashkil qilinishining hozirgi holati va muammolari	621
Nutfulloev Tolib G'olib o'g'li	
Mehnat bozorida raqamli texnologiyalardan foydalanish metodologiyasini takomillashtirish	627
Maxammadiyev M. M.	
Ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish sharoitida mahsulot tannarxini optimallashtirish asoslari.....	632
Narzullayeva Gulchehra Salimovna	
Elektron pullarni rivojlantirish yo'llari	636
Rustamov Maqsud Suvonqulovich, Egamberganov Mirzabek Odilbek o'g'li	
Загрязнение окружающей среды в Узбекистане: проблемы, причины и пути решения	644
Ишонкулова Феруза Асатовна, Шукуров Тимур Умидович	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarini transformatsiyalash modeli orqali takomillashtirish	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeвна	
Land Tax Received From Individuals and its Share in the Budget of the Republic of Uzbekistan	656
Hakimov Feruz Khurshid ugli	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyot va iqlim o'zgarishi bilan bog'liq xarajatlar tahlili.....	659
Isaxonova Ruxshona Muzaffar qizi, Sharapova Mashxura Azadovna	
Qurilish xizmatlari ma'lumotlar tizimini takomillashtirish imkoniyatlari.....	665
Nurfayziyev Zayniddin Boymurodovich, Nurfayziyev Elyor Zayniddinovich	
Ipotekali kreditlashni rivojlantirishning xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda tatbiq etish yo'llari	670
Turdiyev Shaxriddin Erxonovich	
Suv resurslaridan foydalanishda xorij tajribalari	675
Berdiyev Anvar Abdivaliyevich	
Auditda yetarli va mos dalillarni to'plash tartibi	681
Meliyev Isroil Ismoilovich	
"Yashil" iqtisodiyot konsepsiyasining shakllanishi va rivojlanishi.....	686
Urunbayev Saparbek Samatovich	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari.....	692
Xolmuradov Raxmatilla Ne'matillaevich	
O'zbekiston mahsulotlarining tashqi bozordagi raqobatbardoshligi xususiyatlari va onlayn platformalar.....	699
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich	
Factors affecting investment attractiveness in the global investment landscape.....	704
Otaboev Akhmed Makhsudbek o'g'li, Juliana Juliana, Fazliddin Nasriddinov	

Xalqaro migratsiyaning O'zbekiston mehnat bozori va inson kapitaliga ta'siri.....	709
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Анализ и оценка естественного освещения помещений образовательных учреждений.....	714
Пирмухамедова Шахноза	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системы Республики Узбекистан...	719
Рузибоева Нилуфар Тулкин кизи	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	725
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda erkin iqtisodiy zonalarini tashkil etishning afzalliklari va muammolari	730
Axmedova Dilbar Buronovna	
Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishda sog'liqni saqlash muassasalarini moliyalashtirishning mohiyati.....	734
Ishmanova Diana Nurmamadovna	
Oziq-ovqat sanoatini tashkiliy-iqtisodiy jihatdan rivojlanti-rishning nazariy asoslari	737
Muxtorova Madina Azamat qizi	
Ipoteka kreditlari sohasidagi islohotlar va kelajakdagi istiqbollar.....	741
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari	746
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Budjet ijrosini samarali ta'minlashda davlat xaridlarining ahamiyati.....	752
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li, Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
Aholi sog'ligi – milliy boylikning tarkibi va jamiyat taraqqiyotining muhim shartidir.....	763
Djumabayeva Shaira Xalillayevna	
Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari: hisob siyosati.....	769
Rizayev Nurbek Kodirovich, Mamatova Charos Shavkiddinovna	
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsion muhitning o'rni	778
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Davlat ishtirokidagi korxonalarda korporativ ijtimoiy mas'uliyat ("Rossiya temir yo'llari" OAJ misolida).....	784
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Saidqulov Avazbek Botirqul o'g'li	
Raqamli transformatsiyaning O'zbekistonning investitsion jozibadorligiga ta'siri.....	790
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li, Markabayeva Jansaya Aybek qizi	

OLIY TA'LIM TIZIMIDA YANGI IQTISODIY MEXANIZMLARNI SHAKLLANTIRISH

Yakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich

I.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Annotatsiya: Maqolada ta'lim sohasidagi yangi iqtisodiy mexanizmlar, xususan, ta'limni davlat tomonidan moliyalashtirishning yangi mexanizmlari, ya'ni kvazi-bozor, kontrakt, vaucherizatsiya, oliy ta'limni davlat tomonidan moliyalashtirishning bevosita va bilvosita yo'nalishlari va boshqalar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Ta'limni moliyalashtirish, mexanizmi, kvazi-bozor, kontrakt, vaucher tizimi, ta'lim sifati, moliyalashtirish usuli, ekstrapolyatsiya, meyoriy usul, kontrakt usuli.

Abstract: The article analyzes new economic mechanisms in the field of education, in particular, new mechanisms of state financing of education, i.e. quasi-market, contractual, voucherization, direct and indirect directions of state financing of higher education, etc.

Key words: Education financing, mechanism, quasi-market, contract, voucher system, quality of education, financing method, extrapolation, regulatory method, contract method.

Аннотация: В статье анализируются новые экономические механизмы в сфере образования, в частности, новые механизмы государственного финансирования образования, т.е. квазирыночный, контрактный, ваучеризационный, прямое и косвенное направления государственного финансирования высшего образования и др.

Ключевые слова: Финансирование образования, механизм, квазирынок, контракт, ваучерная система, качество образования, метод финансирования, экстраполяция, нормативный метод, контрактный метод.

KIRISH

Ta'lim xizmatlari bozori shakllanishi sharoitida ta'limni boshqarishga tizimli yondashuvni amalga oshirishning eng muhim xususiyati ta'lim sohasida yangi iqtisodiy mexanizmlarni ishlab chiqishdir. Texnologiyadagi, pedagogik amaliyotdagi, o'quv jarayonini tashkil etishdagi o'zgarishlar ta'lim tizimining iqtisodiy quyi tizimidagi tegishli o'zgarishlar bilan birga bo'lgandagina ta'lim samaradorligini oshirishga olib kelishi mumkin.

So'nggi o'n yillikda bozor iqtisodiyoti hukmron bo'lgan mamlakatlarda keng tarqalgan ta'limni davlat tomonidan moliyalashtirish mexanizmlarini o'zgartirishning ikkinchi yo'nalishi kontraktatsiya – bu davlat ta'lim organlarining nodavlat ta'lim tashkilotlari bilan jamiyatga zarur bo'lgan ta'lim mahsulotlari va xizmatlarini etkazib berishbo'yicha shartnomalar (kontraktlar) tuzishidir. Ta'lim xizmatlarini ko'rsatish uchun davlat organlari tomonidan nodavlat tashkilotlarni yollash ko'pchilik mamlakatlar uchun nisbatan yangi hodisadir. Boshqacha qilib aytganda, davlat mulki bo'lmagan ta'lim tashkilotlari shartnoma asosida davlatga yuklangan ta'lim funksiyalarining bir qismini haq evaziga o'z zimmalariga oladilar.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYASI

Zamonaviy ta'limning rivojlanishi jarayonida vujudga kelayotgan ta'lim tizimiga xos bo'lgan yangi iqtisodiy mexanizmlar vujudga keladi va tasdiqlanadi va shu mexanizmlardan biri ta'limni davlat tomonidan moliyalashtirishdir [7].

Ta'lim mahsulotlari va xizmatlari bozorlarini rivojlantirish sharoitida ta'limni davlat tomonidan moliyalashtirish mexanizmlarini o'zgartirishning ikkita asosiy yo'nalishi mavjud.

Birinchidan, ko'p mamlakatlarda davlat ta'lim organlari davlat ta'lim muassasalari ishini bevosita boshqarmay, tobora ko'proq ta'lim xizmatlarining buyurtmachisi va iste'molchisi sifatida harakat qilmoqda. Shu bilan birga, ta'lim muassasalari xususiy mulkka aylanmaydi, balki ma'muriy mustaqillik, muxtoriyatga ega bo'ladi [1].

Boshqacha qilib aytganda, ta'limning davlat sektori doirasida ta'lim xizmatlarini xaridor va yetkazib beruvchini ajratish asosida kvazi-bozorlar shakllanadi. Agar ta'lim muassasalarining ma'muriy bo'ysunishi sharoitida davlat hokimiyati organlari ularga asosan direktivalar yordamida ta'sir ko'rsatgan bo'lsa, u holda kvazi-bozor sharoitida shartnoma (kontrakt) tuzish hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lib, unda davlat organi vakili bo'lgan ta'lim muassasasining ham, uning ta'sischisining ham majburiyatlari va huquqlari aniq ko'rsatilishi kerak. Bu majburiyatlar, odatda, ta'lim muassasasi tomonidan davlat ta'lim standartlariga muvofiq mutaxassislar tayyorlanishi, davlat organi esa ushbu ta'lim xizmatlarini moliyalashtirish davlat tomonidan o'quvchilarni qabul qilishning davlat tomonidan belgilangan maqsadli ko'rsatkichlari va yo'nalishlari, mutaxassisliklari va mutaxassislar tayyorlash darajalari asosida amalga oshirilishini nazarda tutadi.

Shunday qilib, bu holatda ham buyurtmachi (xaridor) ham, ta'lim xizmatlarini etkazib beruvchi ham ta'limning davlat sektoriga tegishli bo'lishiga qaramay, ularning kvazi-bozordagi manfaatlarini aniq ajratilgan. Davlat boshqaruvi organlari ta'lim xizmatlarini ko'rsatuvchi ta'lim muassasalarining manfaatlarini ifoda etishdan ozod qilinadi. Agar ma'muriy bo'ysunish sharoitida ta'lim muassasalari boshqaruv organlarining o'ziga xos bo'linmalari sifatida qabul qilingan bo'lsa va shuning uchun ular o'zlari mas'ul bo'lgan ishdagi kamchiliklarni yashirishga moyil bo'lsa, u holda kvazi-bozor sharoitida davlat boshqaruv organlari faqat buyurtmachi (xaridor) sifatida ishlaydi, lekin ishlab chiqaruvchi emas ta'lim xizmatlari, bu ularni ta'lim xizmatlari iste'molchilarining manfaatlarini himoya qilishga e'tibor qaratishga undaydi.

Kvazi-bozorlarda bo'lgani kabi, shartnoma tuzishning asosiy g'oyasi davlat ta'limi organlarining e'tiborini ta'lim xizmatlari iste'molchilari manfaatlarini himoya qilishga qaratish, ularni ta'lim xizmatlarini etkazib beruvchilarning manfaatlarini ifodalashdan ozod qilish va hakamlik funksiyalarini bozor kuchlariga o'tkazishdir.

Shu bilan birga, shuni ta'kidlash kerakki, davlat mablag'lari hajmini aniqlash usullarining o'zi (ekstrapolyatsiya, normativ, shartnomaviy) o'zgarmoqda.

Ko'p mamlakatlarda 1980-yillarga qadar asosiy usul sifatida ekstrapolyatsiya usuli qo'llanilgan, ya'ni to'lovlarning avvalgi darajasiga qo'shilgan o'sishni muntazam tasdiqlash asosida moliyalashtirish amalga oshirilganda, moliyalashtirishni oshirish printsipi amalda bo'lgan ^[4].

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Ta'kidlash joizki, ta'lim bozorining rivojlanishidagi ushbu o'zgarishlar faqat quyidagi shartlar bajarilganda sezilarli ijobiy samaraga olib keladi.

*Birinchi*dan, potentsial ta'lim xizmatlarini etkazib beruvchilar o'rtasida haqiqiy raqobat bo'lishi kerak. Agar raqobat bo'lmasa, xaridor va ta'lim xizmatlarini etkazib beruvchini ajratish odatda rasmiyatchilikka aylanadi. Ta'lim xizmatlarini ko'rsatishning samarali usullarini topish uchun etarli rag'batga ega bo'lmagan monopolist bilan shartnoma tuzish davlat mablag'larining samarasiz ishlatilishiga olib kelishi mumkin.

*Ikkinchi*dan, ta'lim bozorini rivojlantirish, shartnoma munosabatlaridan samarali foydalanishning muhim sharti – shartnomalar tuzishda ta'lim xizmatlari sifatiga qo'yiladigan talablarni nafaqat ularning hajmli xususiyatlariga, balki ularning sifatiga ham belgilash qobiliyatidir. Ta'lim muassasasi shartnomani ta'lim xizmatlarining sifat tomonini hisobga olmagan holda rasmiy ravishda bajarishi mumkinligi sababli, ta'lim xizmatlari davlat organining bevosita ma'muriy nazorati ostida bo'lgan vaziyatga nisbatan ularning sifati yomonlashishi deyarli aniq.

Ta'lim faoliyatining yakuniy natijalariga qo'yiladigan sifat talablari aniq rasmiylashtirilgan tavsifga mos kelmasligiga qaramay, ta'lim xizmatlari sifatiga qo'yiladigan talablarning bajarilishini aniqlash va nazorat qilishning kamida ikkita usuli mavjud.

Birinchi usuli – ta'lim xizmatlarini ko'rsatishning individual omillari va shartlarini aniqlash. Bu usul ta'lim muassasalarini litsenziyalash, attestatsiyadan o'tkazish va akkreditatsiya qilish tizimini rivojlantirish orqali amalga oshiriladi.

Ikkinchi usuli – shartnoma asosida ko'rsatiladigan ta'lim xizmatlari sifatiga yakuniy foydalanuvchilarning o'zlarini jalb qilish. Bu usul, albatta, nafaqat davlat boshqaruvi organlari, balki oxirgi foydalanuvchilarning o'zlari ham raqobatdosh ta'lim xizmatlarini etkazib beruvchilarni tanlash erkinligiga ega ekanligini nazarda tutadi.

Ta'lim sohasida vaucher tizimlarining rivojlanishi negizida aynan shu g'oya yotadi. Bunday tizimlarning mohiyati shundan iboratki, ta'limni moliyalashtiruvchi davlat organi bevosita ta'lim muassasalari bilan shartnomalar tuzish o'rniga o'quvchilar yoki ularning oila a'zolariga ma'lum miqdorda (vaucher) moliyaviy kafolatlar berishi mumkin. Shu bilan birga, talabalar to'g'ridan-to'g'ri ta'lim muassasasini tanlaydilar, keyinchalik tegishli pul miqdori to'lanadi.

Bunda davlat organi va ta'lim xizmatlarini ko'rsatuvchi provayder o'rtasidagi shartnoma asosan ikki turdagi majburiyatlarni nazarda tutuvchi shartnomalar tizimi bilan almashtiriladi:

- 1) davlatning talabalar oldidagi ta'lim xarajatlarini kelishilgan miqdorlar (vaucherlar) doirasida qoplash bo'yicha yagona majburiyatlari;

- 2) talabalar va ta'lim muassasalari o'rtasidagi shartnomalarda davlatning bevosita ishtirokisiz belgilanadigan majburiyatlar. Majburiyatning ikkinchi turi xaridorlar va sotuvchilar o'rtasidagi oddiy bozor shartnomalariga o'xshash bo'lib, buning natijasida sifatsiz xizmatlarni "yo'q qilish" uchun bozor mexanizmi paydo bo'ladi. Ya'ni, mazkur ta'lim muassasasi tomonidan ko'rsatilayotgan ta'lim xizmatlari sifatidan qoniqmagan iste'molchilar raqobatchilarga murojaat qilishlari mumkin.

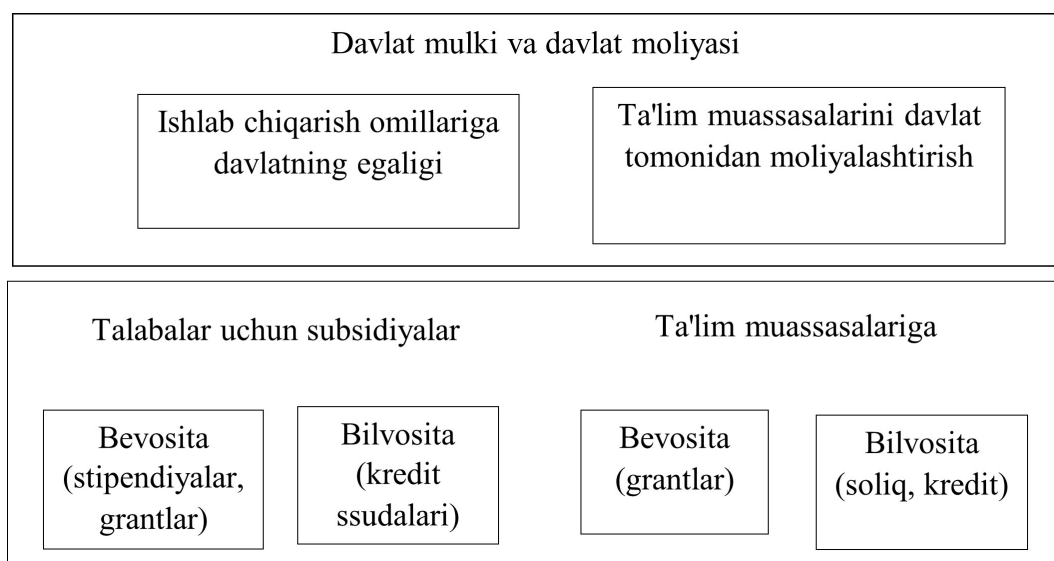
Shartnomalar (vaucher tizimlari) tuzishda ta'lim xizmatlari sifatini hisobga olishning ikkinchi usulining afzalliklari shundaki, u xaridor tomonida raqobatni joriy etish imkonini beradi. Darhaqiqat, alohida talabalar emas, balki davlat organi ta'lim xizmatlarining xaridori sifatida harakat qilsa, ta'lim bozorida monopsoniya (xaridorlar o'rtasidagi raqobatning yo'qligi) rivojlanadi, bu bozor mexanizmini zaiflashtiradi, hattoki xizmat etkazib beruvchilar tomonida real raqobat mavjud bo'lsa ham ^[9].

Biroq ta'lim sohasidagi vaucher tizimlarining afzalliklariga qaramasdan, ularning cheklanishlarini, faqat ma'lum sharoitlarda samaradorligini hisobga olish kerak.

Birinchidan, vaucher tizimlari samarali bo'lishi uchun ta'lim xizmatlari bozorida axborot assimetriasini minimallashtirish kerak. Bu shuni anglatadiki, ta'lim xizmatlarini sotib olish (sotish) to'g'risida qaror qabul qilish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlar shartnomalar tuzishda tomonlardan birining asosiy ixtiyorida bo'lmashligi kerak. Bundan kelib chiqadiki, ta'lim sohasidagi vaucherizatsiya ta'lim muassasalarini litsenziyalash, attestatsiyadan o'tkazish va akkreditatsiya qilishning yaxshi yo'lga qo'yilgan tizimini hamda ularning natijalari to'g'risida aholini keng xabardor qilishni nazarda tutadi. Ikkinchidan, vaucher tizimlari faqat ta'lim xizmatlarini etkazib beruvchilar o'rtasidagi haqiqiy raqobat sharoitida samarali bo'lishi mumkin. Haqiqatan ham, agar biron sababga ko'ra ta'lim xizmatlarini ko'rsatuvchi provayder monopolist bo'lsa, bu monopoliyaga tarqoq vaucher egalari emas, balki davlat yoki mahalliy ta'lim organi qarshilik ko'rsatsa yaxshi bo'ladi.

Shunday qilib, ta'lim sohasidagi vaucher tizimlari ta'lim xizmatlarining sifati va xilma-xilligini oshirish uchun muhim salohiyatga ega bo'lishiga qaramay, ularni joriy etish faqat ma'lum sharoitlarda samarali bo'ladi, ya'ni ulardan foydalanish cheklangan.

Umuman olganda, davlat oliy ta'limni ta'lim xizmatlarini ishlab chiqarishning turli omillariga sarmoya kiritish yoki aniq ta'lim muassasalarini moliyalashtirish yoki bevosita talabalarga – ta'lim xizmatlarining yakuniy iste'molchilariga moliyaviy yordam ko'rsatish orqali moliyalashtirishi mumkin. (1-chizmaga qarang). Shu bilan birga, davlat ham bevosita, ham bilvosita moliyalashtirishdan foydalanishi mumkin ^[3].

1-chizma: Oliy ta'limni davlat tomonidan moliyalashtirishning asosiy yo'nalishlari

Davlatning ta'lim sohasidagi rolining o'zgarishi ta'limni davlat tomonidan moliyalashtirish mexanizmlarining o'zgarishiga olib keladi. O'zbekistonda mutaxassislar tayyorlash bo'yicha davlat buyurtmalarini belgilashning yangi mexanizmlarini shakllantirish; hududlarga ajratiladigan transfertlar doirasida ta'lim subvensiyalari uchun mablag'larni ajratish va maqsadli foydalanish orqali mamlakat subyektlarining budjetlarida ta'limga xarajatlarni oshirishni rag'batlantirish mexanizmlari; davlat buyurtmalarini ta'lim muassasalari o'rtasida taqsimlashning raqobatbardosh mexanizmlari; ta'lim muassasasini moliyalashtirish manbalarini uning davlat mulki yoki hududiy hokimiyatlar mulki bo'lgan asosiy fondlaridan unumli foydalanishdan olingan mablag'lar bilan to'ldirish mexanizmlari; talabalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlashning yangi mexanizmlari; ta'limga sarmoya kiritishni rag'batlantiruvchi soliq imtiyozlari mexanizmlari, shuningdek, imtiyozli kreditlar va sug'urtalar zarur.

Keyinchalik, ko'p mamlakatlarda moliyalashtirish miqdorini aniqlashning ekstrapolyatsiya usuli normativ usul bilan almashtirildi, ya'ni "formula bo'yicha moliyalashtirish", unga muvofiq resurslar ta'lim muassasalariga talabalar soni, talabaning o'qish vaqti kabi maxsus ko'rsatkichlar asosida belgilangan hajmlarda yuboriladi, shundan so'ng moliyalashtirish to'xtatiladi va hokazo.

O'zbekistonda ta'lim sohasini davlat tomonidan moliyalashtirish hajmini aniqlashda hozirgi vaqtda normativ usul asosiy hisoblanadi. Shu bilan birga, davlat buyurtmasini bir talabaga to'g'ri keladigan me'yorlar bo'yicha ajratilgan mablag'larni alohida bandlarga ajratmagan holda moliyalashtirish olib borilmoqda. Bozor munosabatlarining rivojlanishi sharoitida davlat moliyalashtirish hajmi va shartlarini belgilashda shartnomaviy usulni tobora ko'proq qo'llash zarur. unda davlat tashkilotlari universitetga shartnoma asosida ilmiy-tadqiqot, maslahat ishlarini olib borish, o'qitish va boshqa akademik xizmatlar ko'rsatishni topshiradi. Bu esa ta'lim muassasalarining davlat tomonidan ajratilayotgan mablag'lar bo'yicha mas'uliyatini oshirishga olib keladi [8].

So'nggi paytlarda ko'plab mamlakatlarda hukumat mablag'ni universitetga berish yondashuvini talabalarni bevosita qo'llab-quvvatlashga ko'proq e'tibor beradigan yondashuv bilan almashtirmoqda. Shu bilan birga, universitetlar davlatdan mablag' olishni davom ettirmoqda, lekin bilvosita. Bundan tashqari, universitetlar hali ham davlatdan to'g'ridan-to'g'ri moliyalashtirish imkoniyatiga ega.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Universitetlarni davlat tomonidan moliyalashtirishning bunday usuli ular o'rtasida talabalarni jalb qilish, katta tanlov va davlat moliyalashtirishga e'tibor qaratish uchun raqobatga olib keladi. Hozirgi kunda universitetlarni to'g'ridan-to'g'ri davlat tomonidan moliyalashtirish hali ham ustun bo'lgan ko'plab mamlakatlarda, ayniqsa, Evropada, talabalar orqali ta'limga davlat mablag'larini ajratish imkoniyatlari tobora ko'proq o'rganilmoqda. Ta'limni davlat tomonidan moliyalashtirishning bunday mexanizmi O'zbekiston uchun ham istiqbolli ko'rinnadi.

Talabalarga davlat tomonidan beriladigan moliyaviy yordamning ikki turi mavjud:

- bevosita moliyaviy yordam (stipendiyalar, grantlar);
- bilvosita yordam, talabalarga ssuda kreditlarini ajratish, bir qator xizmatlarni subsidiyalash.

So'nggi yillarda O'zbekistonda talabalarning o'z-o'zini moliyalashtirishga davlat tomonidan e'tibor kuchayib borayotgani sababli talabalarga moliyaviy yordam ko'rsatishda kreditlar ulushi ortib bormoqda.

Shunday qilib, oliy ta'limni davlat tomonidan moliyalashtirishni qisqartirish ushbu moliyalashtirishning tanlangan, maqsadli mexanizmlarini ishlab chiqish bilan birga olib borilmoqda. Shu bilan birga, "og'irlik markazi" ta'lim muassasalarini moliyalashtirishdan to'g'ridan-to'g'ri talabalarni mablag' bilan ta'minlashga o'tadi. Shu bilan birga, to'g'ridan-to'g'ri moliyalashtirish usullariga nisbatan ta'lim muassasalarining qo'llashda ham, bevosita talabalarga moliyaviy yordam ajratishda ham bilvosita usullarning roli oshishi kerak.

Ta'limni davlat tomonidan moliyalashtirishning muhim bilvosita mexanizmlaridan biri soliq imtiyozlari, shuningdek, imtiyozli kreditlar va sug'urta tizimidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Barr N. Alternative funding resource for higher education. // Econ. Cambridge etc., 1993 – vol. 103, №418, 718-728.
2. Barr N. Student loans: The next steps. – Aberdeen: Aberdeen University Press, 1989.
3. Cameron D. Beyond the market and the state: how can we do better? // The new Era of Global Competition: State policy and Market Power. London, McQueens University Press, 1991, p.435-447.
4. Changing patterns of finance in higher education. – Paris: OECD, 1989.
5. Leclie L.L., Brinkman P.T. The economic value of higher education. – N.Y.: American council on education, 1998.
6. Xakimov, D. R. (2014). O'zbekistonda lizing bozori xizmatlarining rivojlanish xususiyatlari. FDU ilmiy xabarlar, 2(6), 19-25.
7. Williams G.L. New funding mechanisms in higher education. – Milton Keynes: Open University Press, 1992.
8. Тихонов А. и др. Управление современным образованием: социальные и экономические аспекты. – М: Вита – Пресс, 1998. – 256 с.
9. Якобсон Л.И. Экономика общественного сектора. – М.: Аспект Пресс, 1996.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.